

6. Bozhe velykyi, yedynyi, nam Ukrainu khrany URL: <https://youtu.be/QQFzlu0RjaE>
7. Lysenko, M. (1964) Lysty. Kyiv: Mystetstvo. 505s.
8. Londonskyi kamernyi khor vykonav “Molytvu za Ukrainu”. URL: <https://credo.pro/2022/03/314247>
9. Mykola LYSENKO. Natsionalnyi dukhovyi orkestr Ukrainy. URL: https://www.filarmonia.com.ua/afisha/_-6811
10. Molytva za Ukrainu. URL: https://youtu.be/YO_ens5Qeic
11. Nebo nad Ukrainoiu: MVL-180 na varti. URL: <https://www.facebook.com/groups/290525863068377>
12. U tsentri Lvova vidbuvsia kontsert do 180-yi richnytsi dnia narodzhennia Mykoly Lysenka/ URL: <https://youtu.be/X5QC6qkEijw>

Воскобойніков Яків

*аспірант 4 року навчання кафедри історії української та зарубіжної музики, викладач кафедри спеціального фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Харків, Україна)
e-mail yakov.voskobounikov@gmail.com
ORCID 0000-0003-4637-3104*

ПЕРШІ КРОКИ МУЗИКАНТА НА СЦЕНІ

ЯК ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД

(на прикладі біографії французького піаніста Олександра Таро)

Ключові слова: *травматичний досвід, сцена, піаніст, Олександр Таро, випробування.*

Як відомо, до консерваторій усього світу щороку вступають тисячі піаністів, які, напевно, мріють стати такими виконавцями, чиї імена стоять великими літерами біля лейблів найвідоміших звукозаписуючих студій, солістами, що грають у супроводі всесвітньо відомих оркестрів, музикантами, які здатні “тримати в руках” понад 20 концертних програм усіх стилів – від Бароко до сьогодення. Й авжеж, музиканти бачать себе в заповненому слухачами концертному залі. Музичні но-

вини, журнали, кінематограф здебільшого презентують нам митця, який є успішним, у кого концерти завершуються оплесками і вигуками “біс”. Чому ж зі ста відсотків піаністів, які бажать бути почутими, ми бачимо лише два відсотки солістів, які досягають у своїй кар’єрі таких висот?

Для “профанів” є готова відповідь – це залежить від ступеня обдарування. Немає сумніву, що музичний талант вирішує долю музиканта, але можливість його реалізації в суспільстві пов’язана з низкою випробувань, про які не прийнято згадувати на глянцевиx сторінках часописів.

У кожного виконавця в період його професійного становлення відбуваються психологічні і фізичні процеси, про які знає тільки він, його педагог і найближче коло людей, – це боротьба з “невдачами”, зривами, гіркий досвід, процеси, які залишаються в пам’яті ніби травма, що переслідує вдень і вночі.

Перший, найвідоміший травматичний досвід – хвилювання й нервування на сцені, яке занурює виконавця в нову, спочатку невідому, реальність, яка докорінно відрізняється від його повсякденного життя, – це реальність, де серце б’ється з неймовірною швидкістю, а руки не можуть знайти собі місця. Наступна проблема, через яку проходить кожен піаніст, є забування музичного тексту на сцені – це відчуття, коли ніби все зникає перед очима, думки плутаються і ніби натакаються на прірву відсутності будь-якого логічного зв’язку у виконавському процесі, що відбувається тут і зараз. У класі піаніст грає, як йому здається, кожну ноту впевнено, на сцені ж нова реальність краде все й іноді не залишає майже нічого з напрацьованого.

Існують піаністи, які прийняли такий гіркий досвід, не залишили концертну діяльність через звичай грати напам’ять і просто відкрили пюпітр рояля, поставили ноти: музика від цього не постраждала, а головне, не загубився виконавець. Саме такий досвід має, наприклад, усесвітньо відомий французький піаніст Олександр Таро (Alexandre Tharaud). Про це він згадує у своїй автобіографічній книзі “Покажіть ваші руки” (“Montrez-moi vos mains”).

Утім припустимо, що виконавець пройшов через стреси освітнього процесу, конкурсних перегонів. Він виходить у зал і бачить таке: відсутність слухачів, професійної аудиторії, майже порожній зал з публікою, яка прийшла не послухати, а поглянути, публікою, яка просто спить під час виконання, чи зал, у якому холодно, темно, шумно. До того ж – рояль, який давно вже своє відіграв... Це стає новим викликом для професійного виконавця, який начебто пройшов і прийняв попередні стреси. Чи витримає такі випробування молодий піаніст і зможе йти далі? Так, Олександр Таро витримав. У його біографії згадується і про такі напівпорожні зали, де під час концерту вимикалося світло (через горезвісні в Україні “віялові відключення”), про публіку, яка не здатна зосередитися на музиці, яку жахають білети в ту частину зали, де не видно рук піаніста, бо ж вона (публіка) нічого не побачить.

Спогадами про такі випробування сценою, професійними, фізичними, психологічними, фінансовими чинниками не прийнято ділитися із широким загалом, проте вони є необхідною стадією становлення таланту, яка загартовує піаніста, яка, мабуть, є платою за можливість нести власне мистецтво, перевіряє любов до того, що ти робиш, і вибір завжди є і залишається за кожним.

Yakiv Voskoboinikov

*4th year graduate student at the Department of History
of Ukrainian and Foreign Music, teacher at the Department
of Special Piano, I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts
e-mail yakov.voskoboinikov@gmail.com
ORCID 0000-0003-4637-3104*

A MUSICIAN'S FIRST STEPS ON STAGE

AS A TRAUMATIC EXPERIENCE

(on the example of the biography of the French pianist Alexandre Tharaud)

Key words: *traumatic experience, stage, pianist, Alexandre Tharaud, challenges.*

As you know, thousands of pianists enter the conservatory every year which probably dream of becoming performers whose names will

be in capital letters near the labels of the most famous recording firms, soloists playing the players Accompanied by world-famous orchestras, musicians who are able to “hold in hands” more than twenty concert programs of all styles – from Baroque to the present. And musicians, of course, see themselves in the concert hall packed with listeners. Musical news, magazines, cinema mostly present to us an artist who is successful with the concerts ended up with applause and “encore” exclamations.

Why from a hundred percent of pianists who want to be heard, we see only two percent of soloists who reach such heights in their career?

For laymen, there is a ready answer – it depends on the degree of giftedness. There is no doubt that musical talent decides the fate of a musician, but the possibility of its realization in society is connected with a series of tests, which are not usually mentioned on the glossy pages of magazines.

Every performer undergoes psychological and physical processes in the period of their professional formation, which are known only to them, their teacher and the closest circle of people – this is the struggle with “failures”, breakdowns, bitter experiences, processes that remain in the memory like injuries, that haunt day and night.

The first, most well-known traumatic experience is excitement and nervousness on stage, which plunges the performer into a new, initially unknown reality that is fundamentally different from the everyday life – a reality where the heart beats at an incredible speed, and the hands cannot find their place. The next problem that every pianist goes through is forgetting the musical text on stage – it is a feeling when everything seems to disappear before the eyes, thoughts are confused and as if they stumble into an abyss of absence of any logical connection in the performance process that is happening here and now. In the classroom, the pianist plays, as he thinks, every note with confidence, but on the stage, the new reality steals everything and sometimes leaves almost nothing of what they have learned.

There are pianists who accepted such a bitter experience, did not give up the concert activity because of the habit of playing by heart and simply opened the music stand to the piano, set the notes: the music did not suffer from this, and most importantly, the performer

was not lost. This is the experience of, for example, the world-famous French pianist Alexandre Tharaud. He mentions this in his autobiographical book “Show your hands” (“Montrez-moi vos mains”).

However, let's assume that the performer, who has gone through the stresses of the educational process, competitive races, enters the hall and sees the following – the absence of listeners, professional audience, an almost empty hall with the audience that came not to listen, but to watch, the audience that simply sleeps during the performance, or a hall where it is cold, dark, noisy. In addition, the grand piano, which has long played its part... This becomes a new challenge for a professional performer who seems to have passed and accepted the previous stresses. Will the young pianist withstand such tests and be able to move on? Yes, Alexandre Tharaud survived. His biography also mentions such half-empty halls, where the lights went out during the concert (due to the notorious “rolling blackouts” in Ukraine), about the audience that is unable to concentrate on the music, who are horrified by tickets to a part of the hall where the hands of the pianist cannot be seen, because they won't see anything.

Memories of such challenges on the stage, professional, physical, psychological, financial factors are not usually shared with the general public, but they are a necessary step in the talent development, which makes the pianist tough, which is, perhaps, a payment for the opportunity to communicate one's own art, tests love for what what you do, and the choice is always up to everyone.

Григор'єва Іюанна

викладачка музично-теоретичних дисциплін

Черкаської ДШМ імені Валентина Талаха (Черкаси, Україна)

ORCID – 0000-0002-3749-7060

**ЛЮДИНА ПОДОЛАС БУДЬ-ЯКЕ ЯК,
ЯКЩО РОЗУМІЄ НАВІЩО**

Ключові слова: *музично-театральна культура України;
Черкаський обласний академічний український музично-драма-*

*тичний театр імені Т. Г. Шевченка; сучасна вистава-концерт;
український театр у часи кризи; мистецтво опору.*

У книзі Віктора Франкла “Людина у пошуках сенсу” є твердження, яке важко заперечити, – “Людина подолає будь-яке **як**, якщо розуміє навіщо”. Уперше книга вийшла друком більше ніж 70 років тому, але викладені там думки й досі не втратили своєї актуальності, допомагаючи новим поколінням долати кожного разу нові “як”, тобто ті проблеми, що ставить життя на межу існування.

За останнє десятиріччя творчий колектив Черкаського обласного академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка неодноразово опинявся в кризових ситуаціях, коли питання “як далі працювати?” вкрай загострювалося. Спочатку сталася пожежа, потім – карантин, тепер – війна. Втім у будь-яких обставинах допомагало усвідомлення сенсу театрального буття, для чого спрямовуються зусилля. Те саме “навіщо” для діяльності театру завжди актуально. Ті, хто з другої половини XIX століття започаткував музично-театральне мистецтво на Черкащині, вважали своїм завданням викликати інтерес публіки до театрального мистецтва. Група вихованців третьої майстерні мистецького об'єднання “Березиль” та частина професійних акторів Другого Київського пересувного робітничо-колгоспного театру – засновники нинішнього Черкаського театру, що веде свій відлік від 1932 року, бачили театр як проповідника суспільних ідей та цінностей. За майже столітню історію театр, переживши не одну сумну подію, яка б могла стати останньою для долі колективу, зібрав сузір'я талановитих особистостей, які збагатили культурне життя міста, зуміли сформувати художній смак у справжніх поціновувачів мистецтва та привити любов глядачам до національної драматургії. Важко переоцінити роль Черкаського театру в розвитку музично-театрального мистецтва країни.

Маючи славу традицію, теперішнє художнє керівництво театру змогло мотивувати колектив на створення індивідуальних творчих проєктів, активізувавши серед іншого й